

Dr. Kolláth György

A cím figyelemfelhívó szójáték. Egy friss határozatot szemléltet: nem könnyű közös nevezőre hozni kibékíthetetlen dolgokat. Nem mindig nő össze az, ami ideig-óráig összetart(ozik). Az Alkotmánybíróság (AB) 2004. március 23-án, kedden kiadott, 935/A/2003. számú, többségi határozata ambivalens kompromisszum. Minimális, vagy talán kielégítő válaszokat ad az államfő alkotmányossági gondjaira a rendes polgári nevén a „befektetők és a betétesek fokozott védelmével kapcsolatos egyes törvények módosításáról” szóló, a közbeszédben lex Szász-ként elhíresült normáról. Ha kedd, akkor ez....?

Cím
Szász-ország-gyűlés
Dátum
2004.03.24.

Négy kulcsmondat következik, sommás megjegyzéssel kísérve: 1.) Alkotmányellenes a PSZÁF-elnök és helyettesei menesztésének módja folytán keletkező jogbizonytalanság, a régi és az új vezetési szisztéma közötti átmenet kezelése. Ebben a testületnek teljesen igaza van. A PSZÁF „Pénz-országban” csaknem élet-halál ura. Rettenetes baj származhat abból, ha meghatározhatatlan ideig még azt sem tudni: ki gyakorolja a szervezet hatósági jogköreit!? Kár volt azonban e ponton megállni, továbbot inteni. 2.) Nem lett alkotmányellenes(sé nyilvánítva) ugyanakkor a törvény egésze. Tény, hogy abban a magánpénzügyek rendjének garantált, fegyelmezett működését előmozdító, politikailag indifferens megoldások is voltak. Szükség is van rájuk. Ám a jogi előkészítés – hogy, hogy nem – megint becsapósra, kritikán alulira sikerült. Némelyeket meg se kérdeztek arról, amiről joguk lett volna előzetesen véleményt mondani. A taláros üzenet itt mély csalódás: ezentúl se muszáj emberszámba venni az érintetteket, mert még olyat találnának mondani, amin el kell gondolkodni!? 3.) A Kormány, az Országgyűlés közigazgatást érintő átszervezése nagyfokú szabadságot élvez, és ennek kapcsán állami vezetők idő előtti felmentése sem kizárt. A mondat első fele evidens: a mindenkori politika megszab(hat)ja, hogy milyen struktúrát tart célszerűnek. Valóban lelke rajta. A második rész már problematikus, mert a nemkívánatos személyeket úgy is meg lehet dönteni, hogy a szervezeten csavarnak egyet, s ők ettől, „jogosan” földönfutóvá válnak. Ügyes?! Ha ez manifesztálódik, előbb-utóbb kalandvágy vagy hatalom-imádat kell a köztisztviselők pályázáshoz, mivel normális szakember nem csinál(tat) bolondot magából. Helyesen utalt ennek tétjére, jogi súlyára egy-két alkotmánybíró. 4.) Végül, az AB szerint a törvény-előkészítés rendje ugyan sokkal jobb is lehetne, de most un. közjogi érvénytelenséget nem állapítottak meg. (Az un. kórháztörvény kapcsán ehhez megvolt még a kellő elszántság, bátorság.) Eljárási hiba miatt egykor meg lehetett semmisíteni egy kormányrendeletet is, esetünkben azonban e törvény átsuhant a lécc alatt! Itt – úgymond - az alkotmány számszerű, direkt normája nem sérült, a többi, kit érdekel?

Ide két megjegyzést teszek. Mindkettő paradoxonra utal. Idézem a határozat II. rész harmadik bekezdésének első mondatát: „A jogállamiság elvéből fakad, hogy a hatályos jogi rendelkezéseket be kell tartani”. Majd a határozat kb. 10 oldalon bizonygatja: kivéve, ha mégsem okvetlenül muszáj, avagy ez már másnak a problémája és felelőssége. Ez idő szerint nincs másik, külső hatalmi szerv, amelyik - rendeltetésénél fogva - a jogi selejtet kigyomlálná. A jogalkotás szégyenletes hibáiért növekvő árnyék vetül a túl elnéző, szándékos bakik és stiklik iránt is közömbös AB-re. Valójában a helyzet úgy áll, hogy a jog(szabály) lenne a társadalomtudományok matematikája. Egy tisztességesen el(ő)készített törvény olyan tiszta, mint egy matematikai képlet, nincsen abban egy felesleges vessző sem. Mindennek megvannak a szakmai szabályai, amelyek még gondatlanságból sem sérülhetnének. Ahogy a matekban nem mindegy, hogy osztunk vagy szorzunk, úgy a jogban sem szabadna axiómát, gyártási technológiát sérteni. Ha mégis megtörténik: korrigálni kell. A közhatalom gyakorlásának egyedi hibáiért ma már mindenféle felelősség megáll. Az ezres szériát termelő, normatív

Dr. Kolláth György

hiba, visszaélés ellenben bocsánatos bűn, ha éppen nem dicsőség? Rendszerhiba, ha az AB mégis ilyen trükk vagy malőr esetén, válogatva, csakis a jéghegy csúcsával óhajt foglalkozni. Így sohase jövünk egyenesbe!

Az AB dolgozta ki imponáló minőségben anno: mi mindent követel meg a demokratikus jogállamiság alkotmányos elve, tétele. Szépen be is mutatja ezek részeleleit a döntés: „(kiszámíthatóság, előreláthatóság, stabilitás, a létrejött jogviszonyokba való beavatkozás tilalma, a szerzett jogok védelme, felkészülési idő)” /III. rész, 10. oldal/. Vajon összefér-e ezzel, hogy - a politikai bajvívástól frusztrálódva, a sokszor nem létező az aranyközéput kedvéért - az AB egynémely határozata kiszámíthatatlanabb kezd lenni, mint egy hármas befutó?

Ismereteim szerint pont ezt a döntést senki sem várta. Félő, belenyugodni is a legtöbben csak falból fognak. Ez rossz jel, minthogy a küzdelem folytatódik, más eszközökkel. Az előre látszott, hogy totális győzelmet az államfő most nem arat. Így is lett. Annyi szintűgy bemérhető volt, hogy a törvény érintetlenül nem maradhat. És lőn. Ám a többi: ha akarom vemhes, ha akarom, nem az. Focinyelven szólva: majdnem mindenki számított egy-két ziccerre, tizenegyesre, sárga és/vagy piros lapra, mégis a bíró(ság) adott két közvetett szabadrúgást, majd lefújta a mérkőzést, legalábbis annak első félidejét. Mindenki járhatott volna sokkal jobban, de lényegesen rosszabbul is: az okos lány hozott is meg nem is ajándékot a királynak. Így az ügy okulásul nem szolgál, sziporkázó szakmai reveláció nem jött. Helyette: túlteng az egyrészt-másrészt megközelítés, a jogi levezetések kudarckerülően hosszadalmasak és bonyolultak, igényes jogfejlesztő szerep megint csak nem következik. Inkább az látszik: pillanatnyilag ennyiben sikerült megegyezni.

Sőt, a négy párhuzamos indokolás, még inkább a három különvélemény a testületen belül is elvi törésvonalakat sejtet. Ezt szemlélteti, hogy a 32 oldalas döntésnek közel a fele kiegészítő, opponáló kommentár. Ezúttal a (jog)politikai értékválasztás szerinti sarkítás is felsejlett a testületben. Voltak határozottan államfő-barát, ugyanakkor alkotmányellenességet nem is látó okfejtések. Ennek meglehet még a bőjtje nemsokára, amikor új, karakteres, független, nem menet közben betanítandó alkotmánybírákat kellene találni, megválasztani, s velük együtt a joguralmat előbbre vinni. Szász-ország példája vajmi kevésbé ösztönző.

A pártpolitikusok hozzáfűznivalói adták meg a kegyelemdőfést, biztosították a habot a tortához. Mondanivaló igazán csak egymásnak szólt. Tanulság, felelős, okszerű, mértékadó cselekvési elgondolás, elvszerű korrekció, bármiféle katarzisz megint nincsen, nem is várható. Majd csak lesz valahogy, mert úgy még sose volt, hogy sehogy se lett volna.